

De Eenzaamste Veldheer: Imām al-Ḥasan al-Mujtabā (a)

Futuwwa in haar zuiverste vorm — ridderlijke heldhaftigheid, strategische wijsheid en standvastigheid te midden van verraad en verlatenheid

BAQIYYAT
ALLĀH
INSTITUUT

Sji'itisch Kenniscentrum · Vertaling & Publicatie

Baqiyyat Allāh Instituut
december 2025

Imam al-Hasan ibn Ali (a) wordt in traditionele sjiitische bronnen geprezen als hét voorbeeld van moed, ridderlijkheid en erecode van de edelen (futuwwa). **Hij belichaamde het gezegde: “هَذَا الشَّيْطَانُ مِنْ ذَاكَ الْأَسَدِ” — “dit is een welp uit die leeuw.”**— waarmee zijn afstamming van Imam Ali (a), de “Leeuw van Allah”, wordt benadrukt. Zijn heldhaftigheid komt overtuigend naar voren in veldslagen waar hij meedeed.

Heldendaden in de Slag van al-Jamal (Kameel)

Tijdens de Slag bij al-Jamal (de veldslag van de Kameel tegen Aisha, bijgenaamd al-Humayra) speelde Imam al-Hasan (a) een beslissende rol. Hij voegde zich bij zijn vader Imam Ali (a)’s leger en hielp het hoofd van Aisha’s leger neer te slaan door haar beruchte offerkameel te laten instorten. Volgens de historische verslagen gaf Imam Ali (a) de opdracht **“snijd de benen van die kameel door, want hij is een duivel”**, waarna Imam al-Hasan (a) het rechtervoorbeen van het offerdier afsneed (Imam al-Husayn (a) deed hetzelfde met het linkerbeen)[1]. Hierdoor stortte de kameel met een dof geraas neer, en viel het verzet van de onderdrukking in één klap uiteen. Imam Ali (a) liet het kadaver vervolgens verbranden, om te voorkomen dat het later opnieuw tot object van verering of verheerlijking zou worden gemaakt.

Deze daad – met name Imam al-Hasan (a)’s afsnijden van de voorpoot – wordt specifiek genoemd in de bronnen als bewijs van zijn persoonlijke moed[1].

Commandant aan het front bij Şiffin

Imām al-Ḥasan (a) stond niet “aan de zijlijn”: hij was **veldcommandant** in het leger van Imām ‘Alī (a) en leidde troepen in de confrontatie met Mu‘āwiya (la). Zelfs in Sunnitische overlevering wordt vermeld dat hij met “bataljons als bergen” optrok tegen Mu‘āwiya (la)—een erkenning van zijn **militaire gewicht en moed**.

Aanwezig en strijdbaar bij Nahrawān

Bronnen over zijn fase onder zijn vader melden dat hij deelnam aan **Nahrawān** (tegen de Khawārij) en in de oorlogen van zijn vader een **kritieke rol** speelde, uit zuivere zorg om de waarheid en de bescherming van de Umma.

De “eenzaamste veldheer” na de shahāda van Imām ‘Alī (a): onmiddellijke leiding en mobilisatie

Na de martelaarschap van zijn vader nam hij in Kūfa het leiderschap op zich, sprak de gemeenschap toe en **probeerde een oorlog tegen Mu‘āwiya (la) te organiseren**—niet met woorden alleen, maar door concrete bestuurlijke en militaire stappen (oproepen, aanstellingen, mobilisatie).

Het vormen van een leger tegen Mu‘āwiya (la) ondanks massaal verraad

Hij verzamelde een leger en zette een militaire beweging in gang, maar werd van binnenuit ondermijnd door opportunisme en sabotage. Dit is precies waar zijn heldhaftigheid zichtbaar wordt: **hij bleef standvastig leiding geven**, terwijl velen hem in de steek lieten.

De aanslag bij Sabāt: standvastigheid onder gevaar

Tijdens de campagne richting al-Madā'in werd Imām al-Ḥasan (a) **aangevallen**; in plaats van in te storten bleef hij handelen vanuit leiderschap en het grotere belang, terwijl de chaos in zijn kamp toenam.

Het “heldendom van zelfbeheersing”: Hudna (هُدْنَة) om levens te redden

Zijn besluit tot een **tijdelijk staakt-het-vuren** (Hudna) wordt in Shī'ī bronnen uitgelegd als een keuze die voortkwam uit **bescherming van mensenlevens** in een situatie waarin zijn eigen achterban wankelde en geweld tegen hem zelfs “toegestaan” werd door sommige afvallige verraders in zijn eigen kamp! Dat is futuwwa in de hoogste vorm: macht opofferen om bloedvergieten te voorkomen.

Publieke weerlegging van Mu'āwiya (la) in de moskee van Kūfa

Na de vrede trad Mu'āwiya (la) provocerend op; bronnen melden dat Imām al-Ḥasan (a) vervolgens opstond en een **krachtige toespraak** hield.

Morele heldendaden die futuwwa definiëren: edelmoed en waardigheid

Als je “heldenmoed” breder neerzet (niet alleen zwaard, maar ook karakter), dan past zijn reputatie van **hilm (zelfbeheersing), waardigheid en gulheid** perfect in het futuwwa-profiel.

Verraad en dwang tot Hudna (هُدْنَة) met Mu'awiya (la)

Toen Imam al-Hasan (a) na Imam Ali (a)'s martelaarschap de leiding nam, vormde zich een leger tegen Mu'awiya ibn Abi Sufyan (la) (vaak in sjiitische bronnen aangeduid als de “kleine onderdrukker”). Imam al-Hasan (a) verzamelde volgens de bronnen een leger van tienduizenden, met zijn neef Ubayd Allah ibn al-Abbas als bevelhebber van de voorhoede[2][3]. Shaykh Al-Mufid (ra) citeert Imam al-Hasan (a)'s eigen instructie aan Ubayd Allah: “O neef, ik stuur twaalfduizend ruiters – de beste manschappen – met jou mee. Ga over de Eufraat en wacht op Mu'awiya. Als je hem ontmoet, hou hem dan tegen totdat ik kom”[3]. Ubayd Allah was uitverkoren voor deze leiding “omdat hij de vurige voorvechter van de oorlog was”[2].

Mu'awiya (la) doorzag echter deze militaire opmars en ondermijnde ze met omkoping. Hij bood Ubayd Allah een enorme beloning (een “miljoen dirhams”) en een glansrijke positie in zijn rijk. De bronnen melden dat Ubayd Allah (la) afvallig werd en dit aanbod accepteerde: **“Ubayd Allah sloop 's nachts weg naar het kamp van Mu'awiya en ontving wat hem beloofd was”**[4]. Toen Imam al-Hasan (a)'s manschappen hem de volgende ochtend verwachtten voor het gebed, was hun commandant spoorloos. Qais ibn Sa'd nam daarop de gebedsprediking over en richtte de resterende troepen toe, onder meer herinnerend aan de misdaden van Ubayd Allah (la) en diens familie[5].

Dit verraad had desastreuze gevolgen. De orde en moraal in Imam al-Hasan (a)'s leger brokkelden snel af: de meerderheid sloot zich bij Mu'awiya (la) aan, en slechts een fractie bleef gestructureerd. **Imām al-Ḥasan (a) besepte dat hij in feite nog slechts in naam de leiding behield, en dat zijn eigen manschappen hem konden uitleveren.**

Sjiitische historici vermelden uitdrukkelijk dat hij alles van de intriges van Mu'awiya (la) wist – inclusief brieven waarin Mu'awiya opdracht gaf om Imam al-Hasan (a) te doden of uit te leveren – en concludeerde dat verdere strijd zinloos was[6]. Onder deze bedreigende omstandigheden koos hij, tegen zijn eigen wil in, voor onderhandelingen. Hij legde vele voorwaarden vast in het verdrag, maar accepteerde het uiteindelijk uit een hoger politiek inzicht: door in te stemmen met een tijdelijke wapenstilstand, beschermde hij zoveel mogelijk levens. [6].

In de klassieke imami-literatuur (bijvoorbeeld bij Shaykh al-Mufid en anderen) wordt deze episode uitvoerig beschreven. Daaruit blijkt dat Imam al-Hasan (a) niet door gebrek aan moed of strategie werd verslagen, maar door het verraad en de verleiding van zijn eigen generaals. Zijn “Hudna” met Mu'awiya (la) wordt dan ook altijd gepresenteerd als een intelligent uitstel van onnodig bloedvergieten, niet als een gebrekkige wil. Zoals de bronnen samenvatten: onder het barrage van intriges en huichelachtig terugtrekkende stammen trok hij zich terug en stemde hij in met het akkoord om erger te voorkomen[6][3].

﴿وَكَلَبُهُمْ بِأَسِطُ ذِرَاعَيْهِ بِالْوَصِيدِ﴾

خَادِمُ بَابِ حَيْدَرَةٍ وَذَرَّةُ ثُرَابٍ تَحْتَ الْقُبَّةِ الذَّهَبِيَّةِ فِي النَّجَفِ

Dienaar van de Poort van Haydara én een stofdeeltje onder de gouden koepel in Najaf

Bronnen: Deze beschrijving is gebaseerd op klassieke sjiitische geschiedbronnen. Shaykh al-Mufid (Kitab al-Irshad), al-Majlisi (Bihar al-Anwar), en anderen geven uitvoerige verslagen van deze gebeurtenissen[3][1][4][6], waarbij Imam al-Hasan (a)'s moed en het verraad van zijn militaire bevelhebbers nadrukkelijk worden belicht.

[1] The Battle Of The Camel | The Life of Ali Ibn Abi Talib | Al-Islam.org

<https://al-islam.org/life-ali-ibn-abi-talib-baqir-sharif-al-qurashi/battle-camel>

[2] شبكة المعارف الإسلامية:الصلح بين الإمام الحسن عليه السلام ومعاوية

<https://www.almaaref.org/maarefdetails.php?id=9715&subcatid=1272&cid=341&supcat=39>

[3] [4] [5] [6] المكاتبة بين الحسن وابن عباس ومعاوية

<https://almerja.com/more.php?idm=21483>

Referenties

al-Amin, M. (1983). *Ā' yān al-Shī'a* (Vol. 2, H. al-Amin, Ed.). Dār al-Ta'āruf lil-Maṭbū'āt.

al-Majlisi, M. B. (1983). *Biḥār al-Anwār al-jāmi'a li-durar akhbār al-a'imma al-aṭḥār* (2nd ed., 110 vols.). Dār Iḥyā' al-Turāth al-'Arabī.

al-Mufid, M. b. M. (1981). *Kitāb al-Irshād: The book of guidance into the lives of the twelve Imams* (I. K. A. Howard, Trans.). Muhammadi Trust.

al-Mufid, M. b. M. (n.d.). *Al-Jamal wa-l-nusra li-sayyid al-ītrah fī ḥarb al-Baṣra*. <https://ar.lib.eshia.ir/86490>

al-Qarashī, B. Sharif. (2010). *The life of Ali ibn Abi Talib* (B. Shahin, Trans.). Ansariyan Publications.

Jam'iyyat al-Ma'ārif. (n.d.). *Al-ṣulḥ bayna al-imām al-Ḥasan ('a) wa-Mu'āwiya*. <https://www.almaaref.org/maarefdetails.php?id=9715&subcatid=1272&cid=341&supcat=39>

Nasr ibn Muzāḥim al-Minqarī. (1921). *Waq'at Ṣiffīn*. al-Maṭba'ah al-'Abbāsīyah.

al-Merja. (2015, October 19). Al-mukātaba bayna al-Ḥasan wa Ibn 'Abbās wa Mu'āwiya [Excerpt from *Ā' yān al-Shī'a*]. <https://almerja.com/more.php?idm=21483>